

Pretiu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusa la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaturulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 76.

— Sibiu, Sambata 20/2 Octobru. —

1880.

Legi electorali. Activitate, sau Resistentia passiva.

III. Dupace s'a intemplantu misieli'a cea epocala dela Clusiu in Decembre 1865, in anulu urmatoriu, pre candu constitutiunea era sistata, si resboiulu duplu la usia, inteligenti'a romana din Transilvani'a mai cadia si in alta cursa. S'a disu adeca: „Permittedu locuitoriloru acestei tieri, ca se particepe la actulu incoronarei prin deputatii sei.“ Aci nu vomu uitá, ca diet'a deschisa inca din Juliu 1863 la Sibiu, nu se dissolvise de locu, pana tardiu dupa incoronare. Li s'a mai promissu ardeleniloru pe onóra unguresa si austriaca dualista, ca daca voru merge la diet'a din Pest'a, acolo se voru tracta si inchiaie in buna intelegere si armonia, conditiunile uniunei cu Ungari'a si atributele viitorei autonomii a tierii se voru defini si regula. Si invetiati romaniloru, cari de altmentrea sunt nespusu de prepuitori (suspicientes, misstrauisch, argwöhnisch) unii asupra altora, cu mitropolitulu Andreiu in frunte, au datu credientu orbu promissuiloru facute in Vien'a, Pest'a, Clusiu. Cea de antaia desamagire li s'a si intemplantu indata cu ocaziunea alegeriloru, ca-ci romanii din coprinsulu Transilvaniei abia au fostu in stare se aléga 15 deputati de ai loru, de si in acésta tiera nu s'au aplicatu fortia fisica nici omoruri la alegeri, precum se intemplase in Ungari'a in multime de colegii electorali amestecate.

Asia dara deputati ardeleni de nationalitate romanésca in periodulu 1 alu dualismulu au participatu in modu activu la lucrarile dietei din Ungari'a, ca si cum in tier'a loru nici nu s'ar fi auditu vreodata de corpu legislativu, de dieta. Cu ce resultatu? Cu nici-unulu; ca-ci bietii ómeni dupa câteva septemani se si vediuira pacaliti infri-cosiatu, insielati, mintiti, mai apoi batjocoriti, in fine si amerintiati in viet'a loru, precum s'a intemplantu de ex. cu dn. Elia Macelariu. Urmarea fu, ca unii din acei deputati se luara frumosielu pe langa câte unu ministru, sau unu ministru pe langa ei si ocupara functiuni de ale statului, era ceilalti amariti in sufetele loru, se întórsera unii dupa altii in patria.

La finea primulu periodu parlamentariu dua-

listicu de trei ani, onor. domnu Elia Macelariu, consiliariu gubern. in pensiune, in calitatea sa ca fostu deputatu, inse si secretariu alu comitetulu nationale din anii precedenti, dupa câteva consultatiuni avute cu presedentele acelu comitetu mitropolitulu Andreiu si cu alti barbati sibieni, mai toti adherenti la partid'a activitatii parlamentarie, dupa corespondentie schimbate si cu Blasiulu, fu auctorisatu a convocá pe respunderea sa, conferentia electorala romanésca din tier'a intréga, la casele sale din Miercurea. Adunarea compusa din vreo 400 de membrii isi tinu siedintiele sale in 7 si 8 Martiu 1869 in ordine fórte buna. Resultatele ei s'au publicatu cu ajutorulu stenografiloru, in diariile romanesci, s'au si adunatu intr'o colectiune tiparita in forma de carte.*) Despre lucrurile câte s'au intemplantu pe din dosulu culisselor in aceea si epoca, ar fi in stare se dea informatiuni exacte si autentice insusi on. dn. E. Macelariu si colegii sei fosti deputati romanii transilvani la diet'a din Pest'a. Noi din partea nóstra avem dator'ia se constatam la loculu acesta, ca convocarea acelei conferentie a fostu inscenata de aici din Sibiu, unde partid'a activitatii era reprezentata eu atatu mai bine, cu catu pe atunci inca nu disparuse speranti'a, ca unguirii voru fi ómeni de parola, celu puçinu in catu au fostu promissu cele doue dominie de ale statului pentru clerulu archidiecesanu, cum si câte 8000 fl. pe anu ca taxa de asigurarea vietii mitropolitulu, in folosulu bisericeii gr. orientale romanesci. Cu tóte acestea, din adunarea intréga de 400 numai 4 (patru insi) au votatu pentru asia numit'a activitate, adeca participare activa in corpulu legislativu alu Ungariei. Asia dara adunarea convocata la Miercurea de cátra barbati activi dela Sibiu, au adoptatu aprópe in unanimitate politic'a resistentiei passive. Se póte ca ne vomu mai întórce la lucrarile acelei conferentie.

*) Acte si date despre conferentia romana nationale din Transilvani'a, tinuta in 7 si 8 Martiu 1869 in opidulu Miercurea. Pest'a 1870. Formatu 8-vo micu, 162 pagine. Cu spesele lui Alexandru Hormuzache.

Pentru periodulu 1 dualisticu (1866—9) fusera alesi 15 deputati romanii din tóta Transilvani'a; din 75 numai 15, intru o epoca, pre candu nu ne va convinge nimeni, ca ar fi existatu partida organizata a resistentiei passive, si pre candu gubernulu inca nu incepuse a face presiune seriósá asupra alegatoriloru romanii. In acela siu periodu din Ungari'a cu Banatulu, s'au fostu alesu, de nu ne insielamu, vreo 26 deputati de nationalitate romanésca; era alegerea altora fusesse inpedecata prin batai si omoruri barbare. Este bine se ne insemnamu aceste cifre, pre candu ni se va pune intrebarea, ca daca numerulu deputatiloru romanii din Transilvani'a a scadiutu successive in alte 4 periode pana la unulu, in urmarea politiceii passive, pentru-ce a scapatatu si in Ungari'a, pe langa legea electorala de acolo, dela 26 la 9 si chiaru acesti noue insi in maioritarea loru, de partid'a ministeriului actuale.

In a. 1871 se inscenasera cunoscutele comedii demonstrative nu numai in favóra politiceii de activitate, ci si in spiritu ungurescu si ca votu de incredere pentru ministeriu. In anulu 1872 trebuia se se faca alegeri pentru altu periodu parlamentariu. Era lucru prea frescu, ca cu acea ocaziune se fia intrebati si romanii din nou despre vointi'a loru, prin urmare se se convocó alta conferentia electorala. Amicii resistentiei passive aveau votulu din a. 1869 si se grupau pe langa acela. Agitatiunile pentru activitate le pornise partid'a contraria, care spre acelu scopu fundase mai tardiu si unu alu doilea diariu de partida „Patri'a“ in B.-Pest'a. Era deci in interessulu acesteia, ca se convocó ea insasi conferentia electorale ori-cum iar fi placutu; se pare inse ca era farmecata, ca se nu se póta miscá din locu, pana ce abia in dilele din urma improvisa o alta conferentia la Alb'a-Jul'i'a, pre candu se si incepusera alegerile in tóta tier'a. Adeverata satira de actiune politica. Inse chiaru si acea conferentia se declará din nou si éra si aprópe in unanimitate, pentru resistentia passiva, care inse in multe locuri nu mai fu observata, din cauza prea simpla, ca votulu conferentiei au ajunsu ca colind'a dupa serbatori, si intardiarea servi la multi de bunu pretestu intr'o

Foisió'a „Observatoriului“.

Industri'a de casa a femeiloru romane.

Acea industria de casa a femeiloru nóstre difere fórte multu, dupa tieri si tinuturi in care traiesce poporulu nostru.

In proiectulu comisiunei, adoptatu intregu atatu de cátra comitetu, catu si de cátra adunarea generala din Turd'a, asia precum se vede elu publicatu si in Nr. 65 alu „Observatoriului“, la loculu III vine industri'a, era in subdivisiunea acestuia sub punctulu 7 este prevediuta industri'a nationala de casa. Acésta éra si suferu a dou'a subdivisiune: a) industri'a de casa a barbatiloru, incepédu chiaru dela cladirea simplei sale locuinte, de lemnu, de pétra séu caramida, de gardu duplu implutu la mijlocu cu lutu, pana la cele mai usitate unelte economice, aratru, caru, furca, grebla, inblacii etc; b) industri'a de casa a femeiloru. Fia-care din acestea ramuri de activitate merita si trebuie se fia tractata separat. Noi aci ne vomu ocupá asta-data numai de industri'a si de activitatea femeiei romane, si acésta inca numai avendu inaintea ochiloru acelea parti si tinuturi ale Transilvaniei, pe care credem ca le cunoscemu ceva mai bine de catu pe altele, era acelea se afla pe teritóriile dintre Somesiu-lu-rece si Ariessiu (Aurariu), dintre Mursiu si Oltu, cum si din Turnulu-rosiu pana spre passulu Buzeu, era de vale pana la Deva. Dara si asia marginindu-ne, este preste potintia a dá o icóna viia si generala despre industri'a femeiloru romane, ca se o poti aplicá la tóte tinuturile. Preste acésta ne cauta se distingemu intre aceea si femeia ca económa, si ca profesionista, industriaria, meseriasia, artista. Ca económa, femeia romana lucrédia in casa, la léganu, la vétrea, la focu, la crint'a de casiu, la frementatu in camara, in celariu, era afara in gradin'a de legume si de flori, in canepiste si inaria,

la sapatu de papusioiu, la strinsu de fenu, la seceratu, la scosu de cartofi, de alte legume si verdetiuri, spre ale avea pe érna, in fine la culesu de vii. Ca profesionista, femeia nóstra petrece mai multu numai in casa, de inaintea casei pe prisma séu pe o banca (lavitia) si celu multu dinaintea portiei cu câte o vecina, inse totu-deauna cu lucrulu in mana.

Sasii nostrii au unu proverbu: „Arbeitsam wie eine Walachin, aber mit wenig Vortheil“ muncitoriu (laboriosu) ca o romana, dara cu puçinu folosu.“ Este cunoscutu, ca in comunele ruráli amestecate sasii si romanii locuescu de regula cu totulu separati unii de altii; de aici vine, ca si femeile loru au fórte puçinu a face unele cu altele. Dara si ocupatiunile loru femeiesci diferu in multe privintie, ceea ce póte se observe ori-ce strainu, indata-ce va examiná, fia si numai portulu, inbracamintea femeiei sasesci si o va compará cu a femeiei romanesci. Portulu sasescu póte se fia bogatu, dara nu cere nici atata varietate, nici atata cusetura, si o parte mare din tieseturile necesarie este cumparata dela negutiatori. Femeia sasésca tórce mai multu cu rót'a, cose relative mai puçinu de cátra romanc'a, siede mai totu in casa. Femeia romana tine furc'a de torsu mai multu in bráu, ese torcéndu se si caute vitieii si purceii, séu si la campu, daca duce barbatulu de mancare. Atunci sasulu vedindu-o, i se pare ca romanc'a nu are sporiu la lucru.

Este vorb'a ca se representam in espositiunea nóstra si industri'a de casa a femeiei. Din partea nóstra dorim ferbinte, ca tocm'a industri'a de casa a femeiloru nóstre de tóte clasele, dela saténa pana la cea din palatu, se fia representata per eminentiam.

Nu vomu intrebá, cum voiescuse se produca cocónele si damele nóstre cu manufacturi, cu lucruri de manile proprii; sciú dd-loru multu mai bine ce au se faca si cum au se se presente in marea concurentia a toturor femeiloru. Noi vomu apucá cercetarile nóstre dela clasele ruráli ale poporului, si vomu intrá mai ántaiu in cas'a unei familii satene din comitatulu Albei inferióre, dintre Ternavi si Mursiu, adeca pe unde

domnise iobagi'a pana in a. 1848, pre candu se aflau in vietia parintii acestei familii. Cas'a este totu cea parintésca si noi amu fostu in trena mai pe urma inainte cu 14 de ani. De atunci economulu de acum a mai adaosu o camara la casa, a facutu siura noua si a pusu ceva pomi in gradin'a dela fundulu ei.

Macsimu alu nostru este aprópe la 50, era Marin'a femeia lui nu póte se aiba de catu 40 de ani. Fetioru-seu celu mai mare se afla acasa la economia, alaturea cu tata-seu, unulu mai micu, ca de 15 ani invétia la unu gimnasiu. In momentulu intrarei nóstre in cas'a de inainte, o fetisióra ca de 16 ani fugi afara si se facu nevediuata. Mai apoi in decursulu convorbirei nóstre cu Macsimu audiram batendu in camara la resboiu. Acuma priceparam pentru-ce se facuse acea camarutia destulu de luminósa. Este fetisióra de maritatu la casa, se cere tiesetura multa, si in acea comuna inca totu mai trece de rusine, ca o mama se si marite pe fica-sa cu pensarii cumparate dela Sibiu ori din Alb'a-Jul'i'a. La unu semn datu de tatalu familiei, se departa si soçia sa; inse numai pentru-ca preste vreo 1/2 óra se se întórca cu o pensatura alba cu vergi rosii, cu care asternu més'a, dupa aceea ne puse inainte câteva óua ferte, casiu dulce cu urda, ceva slanina afumata de grasunu si langa ea cépa tinera, ca eramu in lun'a lui Mai.

Pana se reintre Marin'a, cu ai carei parinti inca fusesem cunoscutu, eu aruncaiu ochii prin casa. Susu pe cei doi parinti mai lungi erau intiepenite asia numitele doue culmi, adeca prajine, coperite totu numai cu pensarii si anume: fetie albe de perina, tiesute cu arniciu rosii, fetie de mésa mai totu invergate, covóra de lana, stergarie, merindari (adeca ce se dice la orasie serviette) si alte tieseturi, alu caroru scopu eu nu lu cunosceam. Se vedu si câteva catrintie (fote, pestelce) prea frumóse, inapurate, alaturea bráne si ceva panura (dimia) alba, desagi, traisti. In ceilalti doi parinti sunt batute cuiere, incarcate cu castróne (blide), farfurii (talere), mai multe cáne, mai tóte de forma antica, smaltiate si cu diverse figuri si flori curióse. Sub

epoca, candu acum coruptiunea cu bani si alte favoruri isi serbá si in Transilvania bachanalile sale.

In acelea zile se aflá unu barbatu dintre amicii cei mai ferbinti ai uniunei si totuodata ai activitatiei parlamentare, care se convinse in fine, cá legea electorala din Transilvania, egoista, nedrepta si asupritore cum este, vétama de mórte amorulu propriu alu natiunei romanesci, si ii dá dreptu se se abtina dela alegeri; o luá deci sub scalpelulu ageru alu criticei sale si intr'unu memorialu de 1 cóla intréga tiparita cu litere merunte, respicandu legea in partile sale, aratá cu cifre autentice in mana si multu mai exactu decâtu o facusera inaintea densului amicii politice de resistantia passiva, cá legea electorala din Transilvania este o adeverata satira a tuturor legiloru electorali, nisce §§-i insirati acilea pentru ochii lumei din afara, ce nu cunósce misieliile din acésta tíera. Acelu memorialu, unu adeveratu documentu istoricu, alu carui auctoru este on. domnu consiliariu Josifu Hossu, fu inpartitu in sute de exemplarie la membrii gubernulu si ai caseloru legislative, cu scopu firese, cá se'i induplece a luá acea lege nevoiésia la o revisiune radicala, sau adeca dupa ce fusese proclamata uniunea (proprie fusiunea), se introduca si in Transilvania legea electorala din Ungari'a, sau incai se o mai apropie de acésta, pentru-cá asia, politicii resistantiei passive se fia desarmati, lipsiti de unulu din argumentele cele mai tari ale loru.

Sciti ce respunsuri s'au datu din partea un-gurésca la acelu memorialu? Acelea se potu resumá camu asia: „Hossu si toti romanii din Transilvania au tóta dreptatea, candu dicu, cá legea loru electorala improvisata la 1848 este fórte egoista; favorabila aristocratiei magiare, burgesiei magiare, secuiloru magiari; noi inse asia voimu si asia trebue se fia; puterea este in man'a nóstra, si nu noi vomu fi acei tradatori ai sangelui nostru, cá se lasamu pe magiari si pe secui in prad'a maioritatiei romanesci. Daca romaniloru nu le place asia, faca-se magiari, sau — éca, lumea e larga si tíer'a romanésca aprópe.“ Curatu a disu si br. Gabr. Kemény lui Josifu Hossu, cá consideratiuni politice mai inalte nu sufere cá romaniloru se se faca dreptate. (Vedi diariiele „Magyar Politika“ Nr. 176 si „Reform“ Nr. 212 din a. 1872).

La memorialulu dlui Hossu vomu reveni.

Matiti'a slavaciloru din Ungari'a.

Adeca societate pentru literatur'a si cultur'a poporului slavacu.

Pre candu se desfiintasera cele doue gimnasie slavace (tautiesci, totiesci), s'a desfiintiatu si acea societate literaria a poporului slavacu. In unulu din Nrii precedenti noi amu aratatu pe scurtu, din ce i s'a trasu mórtea acelu institutu frumosu de cultura: dela spioni, denuntiantii renegati

acelea cuiere cam cátra mésa, câteva icóne sacre, totu cam de form'a celoru dela monastirea Nicul'a.

Pe patulu din fruntea casei numeraiu optu perini puse un'a preste alt'a, coperite cu unu covoru de lana, inse asia, cá se li se védia la ambele capetáie fundurile rosii. Intr'unu altu patcelu pusu mai dupa usia, erau numai doue perini albe si preste elu aruncatu unu linceolu.*)

Mi-ar fi placutu se intru si in camer'a cea noua; am observatu inse cá Marinei nu'i convenia se védia unu strainu pe fic'a-sa in ocupatiunile ei, de aceea ne si retraseramu in casa. Eu siedeamu pe o lada mare, langa care erá alt'a mai mica. Sciamu cá bietii sateni tnu totu ce au mai bunu in ladi de acelea, dara nu sciam cum se me iau cu frumosiellu pe langa bun'a Marina, cá se deschida puçintelu acelea ladi.

— Ci ia deschide-le nevasta, cá domnii estia sunt de ai nostrii si ce mai scii, oru se puna vreodata o vorba buna pentru scolarulu nostru, dise barbatulu socii sale.

„Vai dragutiulu mamei Augustinu, cá doru'ni mai este de elu,“ si atunci luandu ea chiaile, deschise. Ce se vedi! Lad'a cea mare erá plina numai cu pensaria, camesi barbatesci si femeiesci, maneci largi cu fodori, chindisite tóte cu arniciu rosii, apoi bratarie séu asia numite ciupage, multu mai late de cátu pe airea, inventorie (stergare de capu), stergarie de mana, stergare de nasu, care se portau mai inainte la chiautórea camesiei, tóte acestea din pensa de fuioru, inalbita fórte bine; mai scóse si câteva pensaturi de mésa, albe si vergate, cum si merindari de pusu in traista si in desagi, in fine lepedee din pensa mai grósa, mai multe albituri, pe care n'am lasatu se le mai desfaca; éra toema pe fundulu ladii se vediu siese valuri (trómbe le dicu pe airea) pensa de fuioru curatu, urdial'a si batetur'a. „Ce mai pensa, 20 de ani se o porti,“ diseiu eu. — „Ba nu prea domnule, cá barbatii nostrii, ori-cátu

din sangele loru. Este prea interessantu a sci, ce s'au alesu din averea frumósa a „Matitiei“ slavace. Informatiunea o avem, nu din isvoru slavacu, ci dela „Pesti Naplo“, care uresce din totu sufletulu pe slavaci, buna-óra cá si pe romani. Éta ce ne spune acelu diariu in Nr. seu din 25 Sept. Capitalulu considerabile (nu se arata in cifre cátu) a fostu confiscatu, si astadi nici nu se mai scie unde se afla. Nesce case mari, proprietate a societatiei, stau de atáti ani desierte, in cátu s'au incubatu liliacii in ele. Colectiunea numismatica destulu de mare, s'a furatu, fara a i se mai dá de urma. Alta colectiune ethnologica, de vestimente, de porturi vechi si moderne nationali, coperita de pulbere, au devenitu mancare molii-loru. Aceeasi e si sórtea bibliotecei, care devine nutretiu cariloru.

Ministeriulu denumise unu individu cu plata de 600 fl. pe anu, carui i s'a comis ingrijirea de averea „Matitiei“, se intielege, in folosulu statului; dn. comissariu trage regulatu plat'a pe anu, lasa inse cá din averea confiscata se se aléga pulbere si cenusia.

Óre intrigele pornite aici de patru luni incóce, din chiaru-seninu, via Kolozsvár, in contra Asociatiunei transilvane, sub preteste de nimicu, ce altu scopu ar potea se aiba??

Revista politica.

Sibiu, 1 Octobre st. n. 1880.

O scire, care pàna in momentele acestea n'au fostu desmintita, afirmá cá indata dupa terminarea sesiunei delegatiuniloru din tómn'a acésta, actualulu ministru comunu de resbelu, generalulu Byland-Reidt va dimissioná. Caus'a oficiala a dimissionarei se dice a fi, seriósele diferentie de pareri, ce aru fi esistandu intre ministrulu de resbelu si intre presedintele inaltei curti de conturi principele A. Auersperg, care nu voiesce se ratifice nejustificabilele revirimente intemperate in bugetulu acelu ministeriu.

Acésta séu vre-unu altfelu de pretecsu fictivu va fi intrebuintiatu, pentru de a mascá adeveratele cause ale dimissionarei ministrului de resbelu. Adeverat'a causa inse este, cá in urm'a celoru petrecute cu ocaziunea manevreloru celoru mari din Galiti'a, positiunea d. generalu Byland-Reidt a fostu compromissa intr'unu gradu asia de mare, in cátu nu se va mai potea tínea la ministeriu. Se póte inse, cá si consideratiuni ce stau in legatura cu politic'a esterna a monarchiei, pretindu inlocuirea actualului ministru de resbelu prin o persóna mai puçinu usata, mai poporala si mai energica.

Apropiandu-se campani'a de érna in senatulu imperialu din Vien'a, comitele Taaffe contandu cu multa sigurantia pe devotamentulu poloniloru si pe ajutorulu boemiloru moderati, isi dá tóta silinti'a, de a infintiá si organisá o partida de mijlocu séu de centru, care avendu maioritatea parlamentara, se fia in stare a continuá oper'a decentralisarei administrative si a egalei indreptatiri a nationalitatii-

se facemu camesile de largi, le rupu fórte tare la lucrulu campului si érn'a la padure.“ — Pensa de bumbacu ai? „Am domnule, cu batetura de bumbacu, dara aceea e numai pentru noi femeile.“ — In lad'a cea mai mica, erau tieseturu mai multu de lana, unu valú de panura alba (postavu pe slavc.), 3 valuri pensa mai grósa de canepa, cum se dice, din pácisiele si cálti, inse si de cálti si buci, adeca pensa de saci.

Sora Marino! n'ai viude câte ceva din atáta pensaria?

Nici vorba domnule, abia m'ajungu cu cáta am, cá suntemu cinci ai nostrii si cu servitoriulu dela vite siese; é' lad'a Corneliiei mele cu ce se o implu?

Lad'a Corneliiei? Marin'a e scurta la vorba; dara o am priceputu. Are tóta dreptatea bun'a mamuca, se adune mereu pentru Corneli'a ei.

„Nici de pomana n'ai dá Marino?“

Cum nu domnule, la câte o femeia saraca si neputintósa, la câte o féta remasa de parinti, dau pentru sufletulu mamei si alu mamei bune, cá dela ele imi rmasese multa pensaria, din care totu mai am.

Marina Marina, eu sciu in Sibiu o femeia saraca cu diece mii de fetiori si fete.

„Ce o fi aceea domnule?“

„Barbatu-teu scie puçina carte, dara se intrebe pe parintele Sofronie si pe dn. notariu, cá'i voru spune.“

In chiliór'a paralela cu cas'a mare, erá numai unu patu, o mésa si lavitia, dara de cuiele batute in paretu se vedu acatiate mai totu haine de érna, s'uma ne, ce se dicu si tündre, si zechi, cióreci (itiari), ciorapi, (le dicu in Bucov. si caltiuni, in Munt. sialvari) din panura séu inpletiti, manusi de érna, caciule de óie, asia numita gluga alba, de care se mai póta numai ici colea, cojóce si peptare albe din pei de óie, cusute tóte pe dinainte si la clinuri cu flori si figuri diferite, in fine si o bunda mare din pei prea puçinu argasite. Mai erau si unele obiecte cumparate dela orasiu, cum pelarii, sierparie late de piele, cu catarami, unu minténu femeiescu din portulu vechiu s. a.; dara acestea nu facu parte din industri'a de casa a romaniloru si anume nu din cea femeiesca.

loru negermane din Austri'a. Cea mai mare greutate pe care o intimpina acésta incercare a comitelui Taaffe este: opozitiunea boemiloru de a incuviintiá si a sustinea in modu solidariu politic'a de expansiune a monarchiei, inaugurata prin ocuparea Bosniei si a Hertiegovinei. In timpu ce polonii se inpaca fara nici o greutate cu acea politica de expansiune indreptata in contra Turciei si a Rusiei, boemii o combatu si pretindu, cá gubernulu austriacu se nu se amestece in afaceri interne ale stateloru vecine, se nu se incurce in aventurile unui crancenu resbelu orientalu, ci se isi védia de lucru la elu acasa, unde este fórte multu de reparatu si de organisatu. Pretensiunea boemiloru este fórte legitima si fórte rationata, dara din nefericire alianti'a Austriei cu Germani'a pretinde dela monarchi'a austro-ungara tocmai actiunea, éra nu neutralitatea fatia cu cestiunea orientala. Boemii deci au a se luptá cu tendintiele politice ale principelui de Bismark, care fara indoiéla, cá va scí ce are se faca, pentru cá se infranga opozitiunea boemiloru. O singura schimbare pe fotoilurile ministeriale din Vien'a, si nemtii centralisti érasí voru potea ajunge la domnia, daca boemii nu voru face concessiunile ce li se ceru cu privire la politic'a esterna.

Vedemu deci, cá Austri'a inpartita in doue, gratia aliantiei sale cu Prusso-Germani'a, se vede necesitata a urmá in afara o politica, ce este combatuta de aprópe maioritatea ambeloru sale parlamentar dualistice, si care este in cea mai flagranta contradicere cu opiniunea publica a popóloru ei. Cá rezultatele unei astfelu de politice de contraste nu potu fi favorabile nici popóloru singuraticé si nici intregulu cá statu, n'are lipsa de a mai fi demonstratu, fiindu unu lucru destulu de claru si experimentatu de repetite-ori. Gubernulu austriacu se vede cá au uitatu dejá de durerósele lectiuni si enormulu pretiu, cu care si-a platitu amesteculu seu in afacerile externe si interne ale Italiei, ale Danemarcei si acuma in fine ale Turciei. A vrea binele si a face contrariulu, este fatal'a caracteristica a politicei austro-ungare, incepédu cu deosebire dela 1848 incóce.

Candu se va schimbá óre acésta politica ruinatóre si desastrósa, care se lasa a fi condusa de interese straine si ostile monarchiei, éra nu de adeveratele trebuintie si conditiuni de esistencia ale popóloru, din care este compusa? Póte atunci, candu va fi prea tardiu, cá si acuma pentru Turci'a de astadi, careia Europ'a reprezentata prin flot'a colectiva voiesce se'i dictedie testamentulu, mai inainte de a isi fi datu ultim'a resulfare.

In cestiunea limbei romanesci.

(Responsulu Romaniloru Selageni datu unui agitatoru.)*

Noi romanii din Selagiu si mai cu séma parintii, ai caroru fiii frecuentéda gimnasiulu din Simleu, dorimu prin acestea a respunde acelu erou cruciatu si de confessiune reformatu, care in Nr. 204 alu fóiei „Függetlenség“ pune mai multe intrebari corpului professorale dela gimnasiulu din Simleu din simpla cauza, cá in acelu gimnasiu se propune si limb'a romana. Acésta o facemu cu atátu mai virtosu, fiindu cá si insasi redactiunea acelu diariu e curiósa de respunsu.

Limb'a romana — séu daca i mai place in-trebatoriulu — limb'a valacha, se propune in scol'a magiara a orasiului Simleu pre bas'a acelu dreptu, pe care-lu dá:

1. Legea despre nationalitati si cea sunatoria despre instructiunea poporale, care obliga pe regimu se infintiedie si se sustiena cathedre pentru limb'a si literatur'a diferiteloru nationalitati, atátu in institutule de invetiementu medie, cátu si in cele superiori.

2. Limb'a romana se propune in virtute'a dreptului castigatu de cátra romanimea selagiana atunci, candu a contribuitu la fondulu gimnasiului din Simleu 10—14,000 fl. v. a. cu care suma aplicarea a doi professori romani la acelu gimnasiu, precum si salarisarea loru nu numai s'a ascuratu, ci in trecutu s'a si indeplinitu. E dreptu, cá mai multu ne folosia, daca noi ne depuneamu banii pre langa atare documentu, cu care, neimplinindu-se conditiunile, i-amu fi potutu reclamá, de cátu ascurarea cavaleresca de fratietate si egalitate. La acésta convingere ne-au adusu intrebarile de mai susu, precum si starea actuala a trebiloru gimna-

*) Acestu respunsu a fostu publicatu in diariulu ungurescu „Magyar Allam“ Nr. 185—6161 din 15 Augustu a. c.

*) Ardelenesce lepedeu (ung. lepedö), muntenesce-turcesce cearsiafu.

siali. Invetiatur'a inse, ce o potu luá din acésta inpregiurare toti romanii in genere, éra Selagienii in specie, valoré dia in totudeauna acele 10—14,000 fl. v. a.

Limb'a romana se invétia in gimnasiulu din Simleu din acelu motivu, din care s'a indatinatu fiacare omu cultu si cu caracteru in secolulu alu XIX-lea a-si invetiá limb'a sa materna. Nu potemu crede, cá chiamarea gimnasiului din Simleu ar fi se crésca renegati fara cultura si caracteru, cari sciu se turbure ap'a si apoi se pescuésca in turbure. Altecum nu ar stricá, se se propuna limb'a romana si din acelu punctu de vedere, cá judii fiitori se nu fia siliti a intreuintiá de interpreti pre pazitorii carcerului atunci, candu aducu sentintia preste viétia si avere. Insemnamu si aceea, cumcá nici orasiulu Simleu nici giurulu lui nu e locuitu exclusivu de magiari, ci romanimea din Selagiu face $\frac{3}{5}$ parti ale conlocuitorilor, éra in orasiulu Simleu sunt preste 800 suflete curatu romane, precum se constata prin datele statistice referitóre la misicarea poporatiunei.

Joanu Degariu e preparandu absolutu si deplinu cualificatu si asia nu in calitate de cantoru propaga — oltuesce — in limb'a romana patriotismulu magiaru in invetiacei. Dorere! inse dela statu nu are nici o solutiune, ba nici din acelea 14,000 fl. v. a. ce amu contribuitu noi, nu i da nime nimica. Aci mai insemnamu si aceea, cumcá noi patriotismulu nostru romanu tocmai asia de bunu ni-lu tinemu, precum si-lu tine fiesce-care pre alu seu, dá, cá-ci acesta ne a facutu se suferimu in trecutu, cu patientia tóte neindreptatirile, totu acesta ne face si de presinte a suferi inproscaturile aceluor individi, cari imité dia pre leulu ragnitoriu.

Pentru a arató, cumcá in Ungari'a cea estinsa exista orasie si mai exclusivu magiare de cátu Simleulu, in cari astfelu cuté dia a batjocóri simtiulu propriu alu natiunei, si pentru a mai mangaiá in cátu-va pe civele magiaru necajitu din Simleu, a-mintimu Satmarulu. Amu potea numi si alte multe orasie, in cari nu se afla câte unu atare monstru care pentru aceea, cá cineva-si invétia si limb'a materna, se vé dia batjocorit simtiulu propriu alu natiunei ungueresci. Atare omu e coptu pentru cas'a nebulilor din Lipotmezó si pe dreptu ne miramu, cum de'lu lasa liberu. Dar pàna acolo amu fi ajunsu noi romanii in Ungari'a, cá prin invetiarea limbei nóstre materne, ungurulu se se simtia vetamatu?

Daca in adeveru astfelu stà lucrulu, atunci trebue se invidiamu sórtea bosniaciloru, bulgariloru, ba inca si a zulu-kafferiloru, pe cari nime nu'i persecuté dia pentru aceea, cá nu voiescu se'si uite limb'a materna.

In urma mai insemnamu :

1. Cumcá civilisatiunea secolulu nostru, dupa egal'a indreptare religionaria, ori si unde, inca si intre natiunile semi-barbare, pretinde si validité dia nu numai umanismulu, ci si libertatea nationale si din acésta cauza astfelu de agitari tradatóre de furi'a órba nutrita in contra ori-carei alte natiuni, compromitu patri'a inaintea strainiloru culti.

2. Cumcá nu tulburatori nationali platiti atítia in patri'a nóstra teciuene neintielegerei si urei, ci unii nebuni nelinistiti si iubitori de cértá, cari sémana cu „civele magiaru din Simleu.“

3. Cumcá noi pe agitatoriu si scopulu lui nobilu (?) — ilu cunóscemu destulu de bine; inse promovatorii binelui si sórtei gimnasiului, aru gresí fórté si aru face unu pecatu de mórte in contra loru si a interessulu orasiului, daca s'ar lasá a fi influentiati de fia-ce trasu inpinsu, cá-ci ar instrainá junimea romana dela gimnasiu si apoi, nu scimu cum s'ar inplea clasele cu tinerimea magiara si israelita din Simleu. Atunci gimnasiulu de siguru ar ajunge la sórtea de mai inainte, spre marea indestulare a „civelu magiaru din Simleu,“ care apara cu atáta zelotipia simtiulu propriu alu natiunei.

Mai multi romani inteligenti bisericani si mireni din Selagiu.

Dare de class'a III.

(J. P. J.) In class'a acésta platescu dare: arendatorii, fabricantii, industriarii, afara de aceia cari lucra fara comu*), séu cei cari locuiescu in comune mari si mici si lucra cu fetiori de bolta. Totu in acésta classe vinu si bancherii, negutiatorii, farmacistii, redactorii, cu unu cuventu, orice ocupatiune care aduce venitu.

*) Acestu terminu cu totulu neusitatu pe airea, este luat aici in locu de sodalu (sodalis) séu cum ii dicu in Romani'a si pe la Brasiovu, pe arabesce si turcesce calfa, (kalfa, chalfa), cea ce semnifica fetioru, june ajutoriu, ajutoriu, (nemt. Gesell) ung. legény, segéd.) Red.

La mesurarea darei pe venitu classea III se ia de base venituulu curatu remasu din venituulu brutu, dupa subtragerea speseluor portate cu ducerea afaceriloru (affaire); acelu venitu se ia pe 3 ani si dupa fia-care 100 fl. se platescu 10 fl. v. a. Pentru casulu inse candu afacerea nu ar esistá de 3 ani, atunci va servi de basa venituulu curatu de pe acela timpu.

Constatarea venituulu curatu se face prin fassiuini; aceste fassiuini se espunu in timpu anumitu in localu publicu, cá se le vé dia ori-cine si facéndu'si observabile se le presente la oficiulu de inoposite, care apoi iau la revisiune cólele si si fassiuinile, apoi se apuca si unde in fassiuine venituulu e aretat prea micu dupa aloru parere, intregescu venituulu cum le vine la socotéla, pe 20 ilu facu dreptu 120, pe 40 dreptu 200 fl. v. a. etc. Listele asia intregite le remitu la primari'a comunale, respective notariatulu recte subnotariatulu, cu ordinu de a'lu publicá si in optu dile a'lu remite la oficiulu de dare.

La diu'a pusa o comisiune numita pentru „mesurarea contributiunei“ ia listele dela inceputu, le pertracté dia in fati'a celuor interessati. Lánga acésta comisiune fia-care comuna isi tramite câte 2 barbati de incredere, pe cari onorat'a comisiune i asié dia in loculu unde stá matur'a, langa usia. Comisiunea e compusa din inspectorulu séu subinspectorulu de dare cá presiedinte, 1 referentu, 3 cetatieni cá pricepetori, toti cu votu decisivu, si apoi dupa inpregiurari 2 séu 3 cancelisti.

Trebue se insemnu, cá presiedintele este de regula omu versatu in resortulu seu, inse totu invétia si acum la limb'a ungueresca. Referentulu e unguuru séu ungu-risatu, fara multa praxe finantiala, dara minunatu de gura. Cei 3 membrii cetatieni, ómeni buni, cari nu sunt invetiati a face nici bine nici reu, si cá se nu se espuna, mai bine tacu si urmé dia proverbulu patriarchalu „tacerea i cá mierea“. Membrii de incredere tramisi din partea comuneluor cu diurna, cá se apere dreptatea, vediendu-se acolo, intre „domni“, nici nu mai sciu pe ce lume se afla, éra din lucru ce le stá de inainte, inca nu pricepu nimicu.

Domnulu referentu are mai multu de lucru, cá-ci trebue se se terguésca cu bietii industriari de tóta categori'a, de aceea dlui se si sbuciuma si svécolescu dandu din mani, din capu, mai baténdu si cu petiorulu si nu lasa nimicu, sub cuventu, cá unulu e prea bine inbracatu, unulu e grasu si frumosu, altulu are stare buna si are cu ce plati.

La acésta comisiune mai figuredia inca cá chiamati si notarii comuneluor. Trebue se se mire omulu, cá de abia se afla intre toti câte unu omu petrunsu de mil'a de-aprópelu; cuventulu lui ce are crediementu, ar decide mai de multe-ori asupra spoliatiunei locuitoriloru si ar usiorá sórtea bietuluor omu. Ba am observatu, cá unii sunt denuntianti aprigi si cu atáta rigóre isi pórtá acésta meseria, in cátu déca ar fi organele statulu cu „dreptate“ cátra ei, li s'ar cuveni se'i recomande la ministeriu pentru a fi decorati cu ceva cruciulita.

Se ne inchipuimu cá ne aflamu, de ex. in sal'a comitatulu T. A. si se audimu cum tracté dia onorabil'a comisiune cu contribuabili.

La ordine este darea de venitu a unu saténu romanu cu stare buna, care din intemplantu vendea in comun'a lui sare, tabacu, mai apoi lumine si lemnie (catranitia, puciósa), omu curatielu, si nu facea acelu negociu pentru nu sciu ce castigu, ci singuru numai din rivalitate, pentru a taia calea jidanulu.

— Patruspredice — 14 — fl. v. a. se dai pentru castigu, dice referentulu, satulu vostru i mare, are 1000 suflete, indestulatu esci?

— Nu pociu primi mari'a ta atáta sarcina asupra mea; eu nu am nici unu venitu, singuru necasulu celu suferiu este castigulu meu. In anulu trecutu am datu 4 fl. si daca e asia, i voui plati si pre anulu venitoriu.

— Tu dici cá nu ai venitu; se vede, cá esci grasu, frumosu si inbracatu cá nici unulu de ai vostri, ha, ha, ha!

— Si apoi mari'a ta*) nu socotescu intru nimicu calile grele desfundate in tempu de iérna, tina pàna in carembu, dealuri mari, unde de abia esi cu 4 si 6 boi ai miei?

— Chiaru cu atáta-i mai multu venituulu teu, decátu alu jidovulu, cá tu nu platescu carausia, nici chiria de casa; daca esci indestulatu, e bine, daca nu, nu mai intendemu vorba, ai de unde plati, ai stare buna, pe tíera nu potemu se o pagubimu.

— Presiedintele: Onorata comisiune, eu afli cá omulu are dreptate, daca cere se i se reduca acei 14 fl. cunoscú si crangurile intre cari e asiediatu satulu loru. Ce diceti d-loru membri?

— Membrii: facu din capu: „az ugy van“ (e asia).

— Referentulu: Eu sustinu sum'a propusa de 14 fl. v. a., éra tu omule daca nu-ti place, se reclami in tempu de 8 dile; eu inca voui insinú recursu. Asiai, ce diceti cei ce sunteti barbati de incredere?

— Cum sciti Mari'a vóstra, asia se faceti; noi nu ne potemu mestecá, cá nu scimu treb'a d-vóstra.

— Iszak Sonderbarstein, dta ai in comuna N. Greislerei, dara se vede cá ai copii si traiescu cu greu, vrei se platescu 20 fl.? (Jidanulu cá mai practiculu, se

*) Pre candu titulaturile de rangú se stergu mereu din tóta Europ'a, mai pastranduse inca numai in regiunile superiori si supreme ale societatuor omenescu, si in unele tieri nici acolo, in Ungari'a si Transilvani'a titulaturu si ranguri s'au regulatu din nou intocma cá in tierile gubernate mai despoticesce; asia s'au decretatu titulaturu, care nici nu se potu traduce in alte limbi, care nu sunt facute pe despotismu, cum nu este a nóstra. De aici vine, cá romanii dicu la toti functionarii, mici si mari, la ciocoi, la ómeni bogati etc. totu Maria Ta, cá si Domnitoriu. Red.

presenta sdrentiosu, nespalatu si negrigitu.) Te invoiescu sau nu? si ce ai se dici in contra?

— Kerem Nagysagos Ur! traiescu in mare saracia, étame stramtiosu si nacajitu, se me lasati cu 5 fl. v. a.

— Se'lu lasamu, cá i nacajitu, se-lu iertamu la 8 fl. si apoi va fi bine, ce diceti d-loru membri?

— Membrii: „Hát legyen“ (d'apoi se fia).

— Indestulatu esci, ce dici? întreba de nou referentulu.

— Trebue se fiu indestulatu, cá si de asiu recurge, totu D-vóstra decideti si preste recursu.

— Referentulu: No, ennek van életbeli praxisa. (Acesta e omu practiculu).

Poftimu acum, de ce folosu e constitutia, pentru ce atáti ómeni alesi si denumiti, pentru ce banii prapaditi pe diurne, de ce tempulu scumpu pierdutu? Totu potea ispravi dlu referentu, si inca mai usioru, cá nu'lu incurcá nimenea, totu pe voi'a lui se face, fia bine, fia reu. Ce are dlui cu bietii industriari, cá voru remanea cersitori, si maine, poimaine voru emigrá in Romani'a séu Americ'a, spre rusinea gubernulu? Bine cá dlui e „domnu“ cu plata buna, apoi pre ceilalti ducai; candu se voru duce toti, dlui inca va luá calea; séu dóra, nici nu se voru duce toti, pàna mai e elu in viétia.

Omulu asupritu mai face apelatiune la „comisiunea pentru reclamatii“, ce se afla la resiedint'ia inspectorulu de dare; aci lauda d-lui, se ingrópa tóte pàna tómn'a. Darea se platescu si apoi daca din intemplantu cererea s'ar luá in considerare, ce s'a platitu mai multu, i se numera in darea anulu venitoriu.

Dreptate candu va veni imperatia ta?

Dela adunarea generala a Asociatiunei transilvane etc. tinuta in Turd'a. Augustu 1880.

(Urmare si fine.)

Siedinti'a IV dela 9 Augustu.

XXXI. Presiedintele deschide siedinti'a la órele 10 $\frac{1}{2}$ a. m. apoi pune la ordine dilei raportulu comisiunei de 3, aléa la p. IX, a) alu acestui processu verbalu pentru revederea si censurarea socoteluor despre averea Asociatiunei. Referintele acestei comisiunii Dr. Jacobu Brandusianu dá cetire raportulu ce se aclude la acestu processu verbalu sub H), din care se vede, cá averea efectivá a Asociatiunei pàna la acésta adunare generala este de fl. 75.947 cr. 59, éra averea Academiei de drepturi este de fl. 17.233 cr. 17, apoi constató, cumcá s'au aflatu tóte socotelele in ordine buna si propune a se dá functionariloru dela cassa absoluturiu.

ad XXXI. Raportulu comisiunei se ia spre sciintia, éra functionariloru dela cassa li se dá absoluturiu.

XXXII. La ordine dilei se pune raportulu comisiunei de 5, pentru esaminarea proiectulu de bugetu facutu de comitetulu Asociatiunei pentru anulu 1880/81 aléa la p. IX, c) Referintele acestei comisiunii Anania Trombitiasiu dá cetire raportulu seu, ce se aclude inpreuna cu proiectulu de bugetu alu comitetulu de sub Nr. 161 1880, sub y) alu acestui processu verbalu. Se ea la discussiune punctu de punctu din proiectulu comitetulu si propunerile comisiunei. Comisiunea bugetara recomanda a se primi neschimbatu: 1) preliminariulu de perceptiuni proiectatu de comitetu cu sum'a de 4392 fl. 57 cr.; 2) pentru sectiunile scientifice sum'a de 800 fl.; 3) pentru procurarea de carti 100 fl.; 4) pentru prelegeri publice 100 fl.; 5) premiu lui Fl. Porcius 20 $\frac{1}{2}$ = 110 fl.; 6) 2 stipendii votate la p. XXIV d) a 60 fl. = 120 fl.; 7) positiile de sub punctele 6—17 ale preliminariulu comitetulu, diferite stipendii votate mai inainte cu 1130 fl.; — 8) ajutoriu pentru scól'a de fetitii din Campeni 200 fl.; 9) pentru lucrarile secretariloru conformu §. 16 si 17 din statute 300 fl.; — 10) pentru functionarii dela cassa cu 200 fl.; — 11) remuneratiunea bibliotecariulu 60 fl.; — 12) Spese de cancelaria 100 fl.; — 13) pentru unu scriitoriu 150 fl.; — 14) pentru expositia comisiunea propune numai 500 fl. in locu de 742 fl. 57 cr. din preliminariu; — 15) pentru chiria localulu 100 fl.; — 16) pentru servitoriu 120 fl.; — 17) unu premiu conformu hotaririi dela p. XXIV, c) alu acestui processu verbalu 150 fl.

ad XXXII. Adunarea primescu din punctele propuse de comisiunea bugetara 1, 2 si 3 neschimbate; postulu dela punctulu 4 ilu sterge cu totulu; punctele 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 si 13 se primescu neschimbate. Punctu 14 s'a primitu déjá la p. XX alu acestui processu verbalu, adeca sum'a de 700 fl. cá anticipatiune, sperandu-se cumcá acésta suma se va incassá din venitele expositiunei, precum s'a refundatu si dela expositi'a ce s'a arangiatu la Brasiovu. Punctele 15 si 17 se primescu neschimbate. La p. 16 se primescu propunerea din preliminariu cu sum'a de 180 fl. La propunerea lui G. Popu adunarea voté dia 100 fl. ce s'a stersu la p. 4 cá ajutoriu pentru scól'a romana din Lapasiulu unguerescu.

XXXIII. Se pune la ordine dilei raportulu comisiunei de 3, aléa la p. IX, b) pentru incassarea de tace si inscrierea de membrii noi. Referintele comisiunei Alesandru Danciu dá cetire consemnarei, din care se vede, cumcá la acea comisiune s'au incassatu atátu cá tace vechi cátu si cá tace noue si de diploma, si cá tace ajutatóre sum'a de 1215 fl. 40 cr. si s'au inscrisú cá membrii ordinari noi 80, éra cá membri pe viétia 2.

ad XXXIII. Se ia cu bucuria spre sciintia. Sum'a incassata de 1215 fl. 40 cr. se hotaresce a se predá casariulu pentru a o introduce in cartile de evidéntia; éra membriloru noi se decide a li se dá diplom'a in regula.

XXXIV. La ordine dilei se pune p. 6 din programa, adeca alegerea functionariloru si a comitetulu Asociatiunei pentru periodulu urmatoriu de 3 ani. Alegerile se facu conformu statuteloru cu votu secretu. Pentru cá membrii se se póta consultá si unu asupra

persoanelor alegende se suspende ședința pe 5 minute. Redeschidându-se ședința se alege o comisiune scrutinătoare în persoane: P. Cosma, Andreică și Z. Boiu. ad XXXIV. Președintele comunica cumcă rezultatul alegerilor este următorul: carele se enunță de concludu alu adunării generale: a) Funcționarii Asociației sunt: 1, președintele Timoteu Cipariu; 2, vicepreședinte Jacobu Bologa; 3, secretariu I Georgiu Baritiu; 4, secretariu II Dr. Jos. Hodosiu; 5, cassariu Constantin Stezariu; 6, controloru Eugenu Brote; 7, arhivariu Nicolau P. Petrescu.

b) membri ordinari ai comitetului:

1. Paulu Dunca; 2. Baronulu D. Ursu; 3. Elia Macelariu; 4. I. V. Russu; 5. Ioanu Popescu (professoru); 6. Jos. St. Siuluti; 7. Dr. Ilarionu Puscariu; 8. Partene Cosma; 9. Georgiu Baritiu; 10. Zacharia Boiu; 11. B. Harsianu; 12. Visarionu Romanu. c) Membrii suplenti ai comitetului: 1. Dr. D. Barcianu; 2. Const. Stezariu; 3. Dr. Jos. Hodosiu; 4. Eug. Brote; 5. Dr. Racuciu; 6. D. Comsia.

XXXV. Se pune la ordinea zilei p. 7 din programa adeca alegerea unei comisiuni pentru verificarea procesului verbalu alu ședințelor din urma.

ad XXXV. Adunarea alege prin aclamație în această comisiune pe Dr. I. Ratiu, protopopulu Lugosianu și Anania Moldovanu toti din Turd'a.

Ne mai fiindu alte obiecte de delibaratu în această adunare generală, era timpul fiindu foarte înaintatu (la 4 ore p. m.) în urm'a carei înpregurari foarte multi membri s'au și departatu dela ședința, — președintele multiamesc totoruru membrilor cari au alergatu pentru a participa la ședințele acestei adunări generale și prin această au doveditu un mare interesu față de această instituție culturală, era în specia multiamesc romanilor din Turd'a și juru si cu deosebire comitetului de primire pentru iubirea frățieșcă ce au doveditu prin primirea caldă a totoruru oșpetilor veniti la Turd'a. Asemenea multiamesc cetățienilor din Turd'a de naționalitate magiara pentru primirea ospitală cu care au destinsu această adunare generală; — apoi declară de închise ședințele adunării generale a XIX ale Asociației transilvane pentru literatur'a română și cultur'a poporului romanu.

Protopopulu Lugosianu luandu indata cuventulu, răspunde președintelui în numele totoruru romanilor din Turd'a și juru în terminii cei mai caldurosi multiamindu atatu comitetului Asociației, cătu și totoruru membrilor veniti la Turd'a, ce le-a procuratu Turdenilor o rară di de serbatore prin aceea, că Asociațiunea transilvană și-a ținutu în acestu anu adunarea sa generală la Turd'a.

Turd'a, 9 Augustu c. n. 1880.

Secretariu ad hoc:

Dr. A. P. Alessi m. p.

Protocollele din ședința II, III și IV s'au verificatu prin subscriși: Turd'a în 9/9 1880. Jacobu Lugosianu m. p., v. protopopu. Anania Moldovanu m. p., avocat. Dr. Ratiu m. p.

Corespondenție particularie ale „Observatoriului“.

Unu răspunsu venitu din Selagiu cu dat'a 14 Sept. a. c., relativu la polemia dlui Clemente Popu publicata în Nr. 67 alu „Observatoriului“.

Acelu răspunsu este de 1 cōla intrăga, scrisa desu. Din totu lungulu coprinsu amu potutu culege atata, că urgia din comun'a Bredu fu causata nu din partea protopopului, cu care parochulu betranu a traitu vreo 40 de ani în pace, ci din caus'a temperamentului colericu alu tinerului preotu Clemente, carele a statu cu totu adinsulu, că docentele calificatu Todoru Murasiu se fia destituitu și în loculu lui se fia pusu celalaltu fiu alu parochului, anume Vasile, despre care inse se dice, că n'are nici-o calificatiune, nu scie nimicu, din care cauza a trebuit se demisionede.

Insusi dn. corespondente ne spune, că acelea cause și insulte personale voru fi pertractate cătu mai curendu la tribunalulu eclesiasticu, sau la celu civile. Cu atatu mai virtosu ve rogamu, că se curmati dara ori-ce polemii personale ulterioare în publicitate. Ati schimbatu în „Gazet'a Trans.“ vreo patru atacuri, alu 5-lea în „Obs.“ Atata inca fu preste mesura multu; că-ci repetimu și acilea ceea ce amu mai observatu de câteva-ori: disensiuni de acelea locali, din caus'a căte unu dascalenciu ignorantu, nu potu interesă pe nimeni în publiculu celu mare; și e pecatu de spatiulu ce se perde cu secaturi de acelea, careși au loculu lor înainte auctoritatiloru competente. Ar fi cu totul altu-ceva, candu ar stă în jocu existența și viitoriulu vreunei diecese întregi, alu vreunei țeri ori parti de țiera, alu vreunui institutu publicu, sau ori-care alta instituție omenesca de interesu comunu, dela ținut'a unoru persoane singuratic.

Sciri diverse.

— (Amanare.) Adunarea gener. a desp. III alu Asoc. trans., anunțata pe mane, se amana până de mane într'o septemana (10 Oct. 28 Sept.)

Comitetulu.

— (Confiscare de diariu.) Alalta-eri în 30/18 Sept. diariulu clericalu „Telegrafulu romanu“ Nr. 110 a fostu confiscatu, nu din partea procurorului de statu, Dōmne feresc, ci din partea propriei (!?) sale redacțiuni, dupace se împartiseră exemplariile pe la abonati din locu și o parte se și dedese la posta. Caus'a confiscării, se dice, că s'ar fi descoperitu în foisior'a continuata dela Nr. 103 plina de balacarii și mascari aruncate chiaru și a-

supra capului bisericescu. Se mai spune, că în acelasiu Nr. 110 blasianii sunt insultati din nou (acum pōte a sut'a ora) că omeni ignoranti și totu-odata „iesuti.“

Înainte cu vreo câteva septemani se mai nimicise unu Nr. din acea fōia clericală. Omenii intrăba, că cine pōrta speșele tipariului și ale chartiei la Nrii nimiciti dintr'unu diariu, care este proprietatea arhidieceșei.

— (Necrologu.) În 18 l. c. a repașatu în Siur'a-mica parochulu gr. cat. Chirila Margineanu în etate abia de 34 ani, lasandu în urm'a sa pe neconsolabil'a sa soția și pe unu pruncu minorēnu. Se'i fia țierin'a usiōra!

— (Prelegeri publice în limb'a franceșă.) Cu deosebita placere facemu cunoscutu onor. noștrii cetitori de ambe secșele din orasiu, că d-n'a Marthe Abbadie, distins'a profesōra de limb'a și literatur'a franceșă, în urm'a amicabileloru invitari și provocari primite din diferite parti, a consimțitu a ținea unu ciclu de prelegeri publice pentru dōmne și domni, în tōte dōminecile dela 3—5 ore p. m.

D-n'a Abbadie isi va ținea prelegerile sale publice, în propriulu seu salonu din strad'a Cisnădiei Nr. 28, vorbindu despre classicii franceși și opurile lor.

Bilete de abonamentu à 2 fl. 50 cr. v. a. pentru 6 prelegeri se potu avea de pe acuma numai la librari'a A. Schmiedecke în orasiu, era pretiulu de intrare pentru o persoană este ficsatu cu 50 cr.

Prim'a prelegere va avea locu Dōmineca în 3 Octobru st. n. în care di d-n'a profesōra va vorbi despre Moliere și cap-d'operele sale.

Din partene salutamu și felicitamu pe d-n'a Abbadie pentru această frumoșă întreprindere a sa, i dorimu successu completu și nu ne indoimu că, damele și domni noștrii cunosctōri de limb'a franceșă se voru grabi a usă de ocașiunea ce li se ofere, de a se instrui audindu vorbindu frantiosesce pe o veritabilă și interesantă parisiană, care precum aflamu, apartine clasei mai înalte a societăției, a facutu mari caletorii, cunōșce mai multe limbi orientale și se bucura de o educațiune științifică superiōra. La revedere deci în salonulu d-nei Abbadie, în numeru cătu se pōte mai mare.

— (Esamenulu la scōl'a preparandială de fete din Aradu.) La acestu esamenu s'au prezentatu 21 eleve, dintre care 5 inse din cursulu alu III, 8 din alu II, era restulu de 8 din cursulu I. Resultatulu esamenului a fostu cătu se pōte mai multumitoriu, constatandu-se unu progressu în bucuratoriu atatu în privința cunoscintelor științifice ale elevelor, cătu și în lucrulu de mana, care era reprezentatu prin o multime de obiecte, care de care mai frumoșu și mai cu gustu lucrate, așa, că voru potea figură cătu de bine la ori-care espositiune națională.

Felicitamu din sufletu pe bravele și zelōșele eleve pentru resultatulu obținutu, care este cea mai dulce și pretiōșă satisfacțiune a parintelui lor sufletescu neobositulu episcopu alu Aradului, Ilustratețea sa parintele Joānu Metianu, întemeietoriulu acelei scōle preparandiale pentru fete, a caroru crescere a fostu și mai este inca neglesă în modu nerresponsabilu, din partea unoru autoritati bisericesci, a caroru chiamare sublimă este în prim'a linia instructiunea poporenilor de ambe secșele, era nu intrigele meschine și politic'a militanta a egoismului exclusivistu și a unei ambițiuni corupte și corupătoare, ce nu are nimicu comunu cu nobil'a ambițiune a apostolatului evanghelicu.

Fia că în curendu, precum speramu, se potemu comunică cetitoriloru noștrii, că gratia neobositelor staruintie ale multu meritatului episcopu Joānu Metianu, dieces'a Aradului se va potea mandri, că are prim'a scōla centrală de fete în Aradu. Dupa fructe se cunōșce pomulu, era omulu dupa faptele sale, dupa care va fi și judecatu de contimporani și bine-cuvențatu sēu condamnatu de posteritate.

Bibliografia.

Au aparutu și se afla de vândiare pe la librari: „Anticritic'a“ brosiurei anonime publicate asupra celor doue Congresse naționali bisericesci din 1873 și 1874.

De mai multi deputati ai majorității congresșelor dela 1873 și 1874. Sibiu, tipografi'a lui S. Filtsch (W. Krafft) 8-vo mare, 41 pagine. Pretiulu 25 cr. v. a.

Coprinsulu: Introducțiune. I. Caus'a iritarii și a resburării dupa mōrtea mitropolitului Andreiu br. de Siaguna. — Inca și alte cause. II. Doctrinile pamphletului din Sibiu: pentru nesupunere și rebeliune contra

auctoritatiloru bisericesci legitime. Propagare de servilismu, care se apropia de idololatria. — Metropolitulu Siaguna că naționalistu și politicu. — III. Despre persoanele insultate. Ivacicoviciu. Popasu. Romanu. Metianu. J. Hannia. El. Macelariu. Jac. Bologa. Vinc. Babesiu. Membrii familiei Mocioni. Brasiovenii cu profesoriiloru lor și mai în scurtu, toti membrii din majoritatea congresșelor electorale, numiti și nenumiti. Toti cătu au cititu atatu polemia minorității tiparita la Closius în a. 1875 pe vreo 9 cōle, cătu și apologi'a aparuta acuma, ne asigură, că pre cătu este cea de antaiu passionată și resburătoare, pre atatu această e scrisa cu multa demnitate și moderatiune.

— Ori-ce carti romanesci, de care se afla anunțate atatu în catalogele librariilor din Sibiu, cătu și cele însemnate în „Observatoriulu“ Nr. 72 se afla și în Orasci'a (Szászváros) la dn. tipografu și librariu Fr. Schaeſer.

Abonamentu nou la „Observatoriulu“.

Prin această se deschide abonamentu nou pe triluniulu Octobru — Decembre a. c. și anume:

cu 2 fl. v. a. în laintrulu monarhiei,
cu 2 fl. 50 cr. sēu 6 franci în strainetate.

Acei p. t. domni abonati alu caroru abonamentu espiră cu ultim'a Septembre st. v. sunt rogati a'si reinnoi abonamentulu de timpuriu, pentru că se nu suferă intrerupere în expedarea diariului.

Bani de abonamentu se transmitu mai usioru și mai siguru prin asemnatiuni postale (mandate) de a dreptulu la: „Observatoriulu“ în Sibiu.

Esemplarie complete mai avemu numai dela 1/13 Iuliu a. c.

Condițiunile de abonamentu se potu vedea în fruntea diariului.

Redacțiunea.

Nr. 2809 / 1880.

(33) 3—3

Concursu.

Pentru ocuparea postului de inspectoru silvanale la padurile fonduriloru arhidieceșane greco-cath. din Blasiu se publica prin această concursu până la 31 Octobru a. c. cu salariu anual, care de-ocamdata se statorosece în suma de 800 fl. v. a. solvinda în rate lunare decursive.

Cei ce dorescu se obțina acestu postu, voru avea se documentede până la terminulu prefiptu, cumcă sciu deplinu limb'a română și au cunoscint'a și celorlalte limbi din patria, apoi că au cunoscintiele prescise din silvicultur'a, precum și calificatiunea receruta dela forestierii din tempulu presente, și pentru mesurarea și maparea paduriloru.

Datu din Ședința Consistoriului metropolitanu greco-catholicu din Alb'a-Jul'i'a ținuta în Blasiu la 14 Septembre 1880.

Pentru cei ce patimescu de pieptu și plumani.

Wilhelm's
Allopu de plante Schneeberg

alu lui
Franciscu Wilhelm, farmacistu în
Neunkirchen (Austria de Josu.)

În decursu de 25 ani s'au probatu a fi de cea mai mare forță vindecătoare și usurătoare pentru morburile organelor de respirațiune, pentru catarele gūtlejului și alu bronchiilor, tuse spasmodică, ragusielă, multe alte suferințe ale gūtului și ale plumanilor.

Forțe de recomandatu este acestu sucu că preserivativu pe tempuri negurōșe și aspre.

Fiindu de unu gustu placutu, elu este folositoru pentru copii și o necesitate pentru omenii cari suferă de plumani; era pentru cantareti și oratori în contra vocei înflorate, sēu chiaru în contra ragusielei, elu este unu mijlocu nedispensabilu. — Numerōșe ateste probesa cele afirmate mai susu.

Se afla de vândiare în sticle à 1 fl. 25 cr. în Sibiu la d-nii Fried. Thallmayer și I. B. Misselbacher sen.

Onoratulu publicu se cēra totdeauna specialu Wilhelm's Allopu de plante Schneeberg, fiindu-că acesta se produce singuru numai de mine, și de orece fabricatele puse la vândiare sub firm'a Iulius Bittner Allopu de plante Schneeberg, sunt nise imitatiuni nedemne, asupra caroru atragu deosebit'a atentiune a publicului cūperatoriū.

(2) 19—25

Editoru și redactoru responsabilu: G. Baritiu.

Tipariulu lui W. Krafft.